

ראש חודש OF מוסף שמונה עשרה OF THE THEME

Let us complete our discussion concerning the recital of הלל on ראש חודש by asking the question: why did the custom to recite הלל on ראש חודש begin in Babylonia? My Rebbe, Rabbi Yeshaya Wohlgemuth, z"l, on page 267 in his book: A Guide To Jewish Prayer, provides the following answer that he attributes to Rabbi Joseph Soloveitchik, z"l:

Rabbi Soloveitchik reconstructed once, in one of his lectures, the development of this custom. He explained that Rosh Chodesh is a special day, but there is no way of celebrating it because work is permitted on this day. There is one exception: In the Temple in Jerusalem there was great joy on Rosh Chodesh. The *kobanim* offered special sacrifices in accordance with the laws of the Torah, the Levites sang beautiful songs, and the rest of the people worshipped G-d with joy. This is why we state in the Musaf Amidah of Rosh Chodesh, ובעבודת בית המקדש נשמח כולנו ובשירי דוד עבדך הנשמעים בעירך ("all of us will rejoice in the Temple service and with the songs of David, your servant, which we heard in your city").

After the fall of Jerusalem, Rosh Chodesh ceased to be a joyous day and a real danger existed that it would be completely forgotten. Therefore, many Jews spontaneously started singing parts of Hallel in the synagogues. They could not sing all of it since it was against Jewish law to do so on Rosh Chodesh. So a few paragraphs were selected by the people to retain the joy of the New Moon Festival. For the people of Israel, Rosh Chodesh remained a day of rejoicing.

Let us now ask the reverse question concerning מנהג ארץ ישראל: why did those who followed מנהג ארץ ישראל not recite הלל on ראש חודש? How did they recall the joy that once took place in the בית המקדש? The recital of הלל on ראש חודש is another example of the difference in approach between מנהג ארץ ישראל and מנהג בבל. מנהג ארץ ישראל wanted to recall the joy that took place in the בית המקדש on ראש חודש. מנהג ארץ ישראל wanted to recall a practice that was unique to ארץ ישראל; i.e. קידוש החודש; the setting of the first day of a month by the בית דין after accepting eye witness testimony as to the appearance of the new moon in the sky. We previously learned that the act of establishing the first day of the month triggered a celebration:

מסכתות קטנות מסכת סופרים פרק יט'—הלכה ז'—בראש חדש יושבו החבורות של זקנים, ושל בולווטין, ושל תלמידים, מן המנחה ולמעלה, עד שתשקע החמה. וצריך בברכת היין לומר, ברוך אתה י-י א-להינו מלך העולם בורא פרי הגפן, ברוך אתה י-י א-להינו מלך העולם אשר בעגולה גידל דורשים, הורם ולימד זמני חדשים, טיבס ירח, כילל לבנה, מינה נבונים סודרי עתים, פילס צורינו קרבי רגעים, שבם תיקן אותות ומועדים, דכתיב (תהלים קד', כ') עשה ירח

למועדים שמש ידע מבואו, ואומר, (ישעיהו סו', כב') כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני, נאום י-י, בן יעמוד זרעכם ושמכם, וחותרם, ברוך אתה י-י מקדש ישראל וראשי חדשים.

Translation: On Rosh Chodesh, from Mincha time until sunset, groups of elders and important people would sit together with the students. Once they set the date of the new month, they recited the following Brachos over a cup of wine: Borei Prei Ha'Gafen; Baruch Ata . . . who developed a circle of scholars, showed them and taught them the times of the month, created a set orbit for the moon, shaped the moon in the form of a circle, appointed wise ones to know how to set the calendar, who can establish to the minute the end of one month and the beginning of the next and through them establish months and holidays, as it is written: the moon was created so that the dates of the holidays could be set, the sun knew its path, and the verse: Just as each day that I create brings a fresh sky and a refreshed land, declares G-d, so too your children and your name will remain forever. Baruch Ata Hashem Mikadesh Yisroel V'Roshei Chadashim.

ואומר, הודו לי-י כי טוב, כהיום הזה, בירושלים ששים ושמהים כולנו במקום, אליהו הנביא במהרה יבא אצלנו, המלך המשיח יצמח בימינו, שימנה את הימים כשנים בביניין בית המקדש, ירבו שמחות, ויענו העם ויאמרו אמן, ירבו בשורות טובות בישראל, ירבו ימים טובים בישראל, ירבו תלמידי תורה בישראל, מקודש החדש, מקודש בראש חדש, מקודש בזמנו, מקודש בעיבורו, מקודש כתורה, מקודש כהלכה, מקודש בתחתונים, מקודש בעליונים, מקודש בארץ ישראל, מקודש בציון, מקודש בירושלים, מקודש בכל מקומות ישראל, מקודש בפי רבותינו, מקודש בבית הוועד, הודו לי-י כי טוב כי לעולם חסדו, וכולכם ברוכים. ועל כל ברכה ותהלה היו אומרים, הודו לי-י כי טוב.

Translation: And he says: Acknowledge G-d because He is good. Like this day in Jerusalem, all of us joyous and happy in this place. May Eliyahu Ha'Navi come soon to us. May the King Moshiach sprout in our time, who will hasten the building of the Beis Hamikdash so that years will feel like days May joyous occasions increase. Those congregated answered: Amen. May good tidings increase among the Jewish People. May there be more joyous holidays for the Jewish People. May students of Torah multiply among the Jewish People. The new month is sanctified. It is sanctified on Rosh Chodesh. It has been sanctified at its right time. It has been sanctified by adding a day to the previous month. It is sanctified pursuant to the instructions found in the Torah. It is sanctified in accordance with Halacha. It is sanctified among the residents on earth and among the residents of the heavens. It is sanctified in Eretz Yisroel. It is sanctified in Tzzyon. It is sanctified in Yerushalayim. It is sanctified wherever Jews live. It is sanctified among our Rabbis. It is sanctified in the court; Hodu Lashem Ki Tov Ki L'Olam Chasdo. May all of you be blessed. And in response to each blessing and words of praise those congregated would say: Hodu Lashem Ki Tov.

Apparently a celebration centered around a communal meal continued to take place in ארץ ישראל into the Middle Ages. Proof that such meals took place was found in the Cairo Geniza with the discovery of a genre of פיוט known as: פיוטי קידוש ירחים', liturgical poems on the sanctification of the new month. Professor Shulamit Elizur in her book: פיוטי רב

1. The פיוטי קידוש ירחים' composed by רבי פינחס הכהן were presented as supplements once a month beginning with Newsletter 2-23. They can be found among the ברכות קריאת שמע וקריאת שמע newsletters.

להבין את התפלה

רב פינחס הכהן presents a full year's worth of such פיוטים composed by רב פינחס הכהן.

When did רב פינחס הכהן live? Professor Elizur estimates that he lived in the mid-800's of the Common Era. What was the purpose of the פיוטי קידוש ירחים? She first cites the opinion of several academic scholars that the פיוטים were recited as part of the custom: לקדש על הכוס בליל ראש חודש, a form of קידוש that was recited as part of the celebration of ראש חודש. Professor Elizur reaches a different conclusion:

page 72—מתברר איפוא ששימוש העיקרי של פיוטי קידוש ירחים בתקופת הגניזה היה כחלק מנוסח ברכה שנאמרה עם סיומן של סעודות ראש חודש פומביות.

Translation: It is now clear that the liturgical poems known as Kiddush Yerahim, sanctifying the new month, served the primary purpose of embellishing the Bracha that was recited after the ritual meal that was held on Rosh Chodesh.

In the opinion of Professor Elizur, the פיוטי קידוש ירחים were recited as part of ברכת המזון at the conclusion of those celebratory meals

The different approach taken by מנהג בבל and מנהג ארץ ישראל concerning the recital of מוסף שמונה ברכה of ראש חודש הלל may have influenced the wording of the middle ברכה of מוסף שמונה ברכה that is recited on ראש חודש עשרה. What is the theme of the middle ברכה of מוסף שמונה ברכה that is recited on ראש חודש עשרה? As part of מנהג בבל, which we follow, the theme is expressed as follows:

תפלת מוסף לראש חודש בחול—ראשי חדשים לעמך נתת, זמן כפרה לכל תולדותם;
תפלת מוסף לראש חודש בשבת—ותתן לנו י-י א-להינו באהבה, שבתות למנוחה וראשי
חדשים לכפרה.

What is the basis for viewing the theme of ראש חודש as being כפרה, forgiveness? The following represents one possible source:

מסכת שבועות פרק א'— משנה ד'— ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף, שעירי הרגלים ושעירי ראשי חדשים מכפרים, דברי רבי יהודה². רבי שמעון אומר, שעירי הרגלים מכפרין אבל לא שעירי ראשי חדשים. ועל מה שעירי ראשי חדשים מכפרין? על הטהור שאכל את הטמא. רבי מאיר אומר, כל השעירים כפרתן שוה על טמאת מקדש וקדשיו. היה רבי שמעון אומר, שעירי ראשי חדשים מכפרין על הטהור שאכל את הטמא, ושל רגלים מכפרין על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף, ושל יום הכפורים מכפר על שאין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף. אמרו לו, מהו שיקרבו זה בזה. אמר להם, יקרבו. אמרו לו, הואיל ואין כפרתן שוה, היאך קרבין זה בזה. אמר להן, כלן באין לכפר על טמאת מקדש וקדשיו:

2. These two משניות require an explanation that is beyond the scope of this Newsletter. It is sufficient to know that sin offerings which involved sacrificing goats were brought on each of the holidays and on ראש חודש to bring forgiveness for a variety of infractions.

Translation: Where there is no knowledge that a sin has been committed either at the beginning or at the end, the goats offered as sin-offerings on festivals and new moons bring atonement. This is the opinion of Rabbi Yehudah. Rabbi Shimon holds that the festival goat sacrifices alone and not the new moon goat sacrifices atone for this class of unconscious offence. And for what do the new moon goats bring atonement? —for a ritually clean man who ate holy food that had become unclean. Rabbi Meir says: all the goat sacrifices except the ‘inner’ have equal powers of atonement for transgressions of the laws of uncleanness in connection with the Temple and holy food thereof. Now, Rabbi Shimon holds that the new moon goats bring atonement for a clean man who ate unclean holy food; and the festival goats atone for transgression of the laws of uncleanness where there was no knowledge either at the beginning or at the end; and the ‘outer’ goat of the day of atonement for transgression of these laws where there was no knowledge at the beginning but there was knowledge at the end. They therefore said to him: ‘is it permitted to offer up the goat set apart for one day on another?’ He replied ‘yes!’ They however argued with him: ‘since they are not equal in the atonement they bring, how can they take each other’s place?’ He replied: ‘they are all at least equal in the wider sense that they all bring atonement for transgressions of the laws of uncleanness in connection with the temple and holy food thereof.’

משנה ה'— רבי שמעון בן יהודה אומר משמו, שעירי ראשי חדשים מכפרין על הטהור שאכל את הטמא. מוסיף עליהם של רגלים, שמכפרין על הטהור שאכל את הטמא ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף. מוסיף עליהם של יום הכפורים, שהן מכפרין על הטהור שאכל את הטמא, ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף, ועל שאין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף. אמרו לו, מהו שיקרבו זה בזה. אמר להם, הן. אמרו לו, אם כן יהיו של יום הכפורים קרבין בראשי חדשים, אבל היאך של ראשי חדשים קרבין ביום הכפורים לכפר כפרה שאינה שלה. אמר להן, כלן באין לכפר על טמאת מקדש וקדשיו:

Translation: Rabbi Shimon son of Yehudah said in his name: the new moon goats bring atonement for a clean person who ate unclean holy food; the festival goats, in addition to bringing atonement for such a case, atone also for a case where there was no knowledge either at the beginning or at the end; the ‘outer’ goat of the Day of Atonement, in addition to bringing atonement for both these cases, atones also for a case where there was no knowledge at the beginning but there was knowledge at the end. They accordingly asked him: ‘is it permitted to offer up the goat set apart for one day on another?’ He said, ‘yes!’ They further said to him: ‘granted that the Day of Atonement goat may be offered up on the new moon, but how can the new moon goat be offered up on the Day of Atonement to bring atonement for a trespass that is not within its scope?’ He replied: ‘they are all at least equal in the wider sense in that they all bring atonement for transgressions of the laws of uncleanness in connection with the temple and holy food thereof.’

The difficulty we encounter in pointing to these משניות as the basis for ראש חודש representing the theme of זמן כפרה is that these משניות report that on all the holidays, in addition to ראש חודש, goat sacrifices were brought that were meant to trigger forgiveness for a variety of sins. That should translate into every holiday being characterized as זמן כפרה. Why was ראש חודש chosen to be named: זמן כפרה? The holidays are certainly a זמן כפרה but they were imbued with overriding themes; i.e. individual themes; זמן חרותנו, etc. and an overwhelming theme; זכר ליציאת מצרים, recalling the Exodus from Egypt. Notice

להבין את התפלה

that the words: זכר ליציאת מצרים are nowhere to be found in the middle ברכה of מוסף ראש חודש, whether on weekdays or on שבת. Instead, ראש חודש exemplifies one theme only; זמן כפרה.

A second basis for declaring ראש חודש as a זמן כפרה may be the following:

רש"י במדבר פרק כח'-(טו) ושעיר עזים וגו' – כל שעירי המוספין באין לכפר על מומאת מקדש וקדשיו, הכל כמו שמפורש במס' שבועות (דף ט', א'). ונשתנה שער ראש חדש שנאמר בו לה', ללמדך שמכפר על שאין בו ידיעה לא בתחילה ולא בסוף, שאין מכיר בחטא אלא הקב"ה בלבד, ושאר השעירין למדין ממנו. ומדרשו באגדה אמר הקב"ה, הביאו כפרה עלי על שמעטתי את הירח:

Translation: All the goat offerings brought on the holidays were meant to bring forgiveness for incidents where impurity entered the Beis Hamikdash, all of which is explained in Maseches Shavuot (Daf 9a). The wording found in the Torah to describe the sin offering for Rosh Chodesh differs from the wording of the sin offerings for the holidays in that the words: "for G-d" are included in the reference to the sin offering for Rosh Chodesh. This teaches us that the sin offering on Rosh Chodesh brings forgiveness for incidents in which a person was unaware that he was sinning as he began his act of sin and continued to be unaware that he had sinned when he completed his act of sin. That means that only G-d noticed that a transgression occurred. The rules for the other sin offerings were then derived from the sin offering of Rosh Chodesh. The following is an alternate explanation for the extra words: "for G-d" and is provided by the Midrash Aggadah: G-d said: bring a sin offering on My behalf for having reduced the size of the Moon.

רש"י provides a fuller description of the מדרש אגדה referred to by רבינו בחיי:

רבינו בחיי במדבר פרק כח'—מה נשתנה שער של ראש חדש שנאמר בו: "חטאת לה", אמר הקב"ה שער זה יהא כפרה עלי שמעטתי את הירח. ובאור הענין הזה כי מלת "הגדולים" בתורה שהיו השמש והירח שוין באורה ואחר כך נתמעטה הירח, וזהו שחזר ואמר: (בראשית א', טז) "את המאור הגדול ואת המאור הקטן", ונתמעטה ע"י קטרוג שקטרוגה ואמרה: אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד, ולכבודו של מקום אמרה כן שנראה שאין יכולת לעשות שמשים שיהיה כל אחד ואחד אור בפני עצמו ושלא יצטרך האחד לקבל מחברו וכמעט שיאמרו האומות מבלתי יכולת השם להשפיע אורה לכל אחד ואחד, וקטרוג זה היה במה שהרהרה אחר מדותיו של הקב"ה, ואחר שנתמעטה ונתבישה מחטאה אמרה לה לכי ומשלי ביום ובלילה, ועוד: וימנו בך ישראל ימים ושנים, ועוד צדיקים יקראו על שמך, ועשה הקב"ה כל זה כדי להפיש דעתה, ולא נתפייסה עד שחלק לה כבוד בקרבן ראש חדש שיהיו מקריבין לפניו בכל זמן שהיא מתחדשת, וזהו שאמרו: אמר הקב"ה הביאו כפרה עלי שמעטתי את הירח. וכל זה להורות שאין הקב"ה חפץ שיהיה קטרוג במעשה בראשית בין בריותיו.³

Translation: Why does the description of the goat offering brought on Rosh Chodesh differ from the description of the goat offerings for the holidays in that the words: sin offering for G-d are included in the reference to the

3. It is amazing that רבינו בחיי living in the years 1255 to 1340 (Spain) anticipated the oncoming scientific challenges to the Biblical history of creation.

goat offering brought on Rosh Chodesh? G-d said: this goat offering shall bring forgiveness to Me for having reduced the size of the Moon. Let us explain what G-d meant: the Torah reports that during the days of creation, G-d created two "great" luminaries; initially both the size of the sun and the size of the moon were equal in power of illumination. Thereafter the size of the Moon was reduced. That is why the Torah returns to this point and reports (Bereishis 1, 16): that G-d created the large luminary and the small luminary. The Moon was reduced in size because of an issue that the Moon raised: Is it possible that two kings may share a crown. To G-d, the Moon directed that question. In the Moon's opinion, two equal luminaries could not co-exist. Instead, one luminary needed to reflect the light of the other. Otherwise, the nations of the world would question G-d's power by pointing out that G-d needed to create two equal luminaries because G-d was unable to create a system by which one luminary would reflect the light of the other. Because the Moon was raising an issue about the power of G-d, G-d punished the Moon by reducing its size. Once the Moon was reduced in size and was humiliated by its sin, G-d said to the Moon: go and remain in the sky both day and night. G-d also said: by the cycle of your phases, the Jewish People will calculate their days and years and the righteous will be called by your name. G-d did all that to comfort the Moon but the Moon was not comforted until G-d bestowed honor on the Moon by directing that a sin offering be brought whenever the new moon appeared. That is what G-d meant when He said: Bring a sin offering on My behalf so that I may be forgiven for having reduced the size of the Moon. All this teaches us that G-d does not want humans to challenge the way He said He created the world.

Contrast the theme of ראש חודש as found in מנהג בבל with the theme of ראש חודש that appears in the middle ברכה of מוסף שמונה עשרה on ראש חודש according to מנהג ארץ ישראל. Professor Ezra Fleischer on page 69 of his book: תפלה ומנהגי תפלה ארץ ישראל provides the opening two lines of the ברכה:

אתה מנהיג / סְדֵרֵי לְבָנָה / בְּהֵם רְאִשֵׁי / הַיָּמִים הַדְּשִׁי
כֵּן תַּחֲדָשׁ / יְשׁוּעָה לְעַמְךָ / וְשֵׁם צִיּוֹן / תַּחֲדָשׁ כְּבְרָאשׁוֹנָה

Translation: You coordinate / the fixed movements of the moon / through them the first/ day of each month I have established;

So too may You renew / salvation for Your nation / May the name Tziyon / be re-established as it was at first.

These words do not reflect the theme of כפרה. They emphasize that the appearance of the new month presents an opportunity for renewal, particularly concerning the re-establishment of ציון. That theme is likewise found in the התימת הברכה of the middle ברכה of מוסף שמונה עשרה on ראש חודש according to מנהג ארץ ישראל:

תלמוד ירושלמי מסכת ברכות – דף סה, עמ' א' – בתפילה, רבי יוסי בר נהוריא אמר מקדש ישראל מחדש חדשים.

Translation: Concerning the concluding Bracha of the Middle Bracha of Mussaf Shemona Esrei on Rosh Chodesh, Rabbi Yosse son of Nihoriya said: it should be recited with the following words: Mikadesh Yisroel Michadesh Chodoshim, who sanctifies the Jewish People, the One who renews the months.

SUPPLEMENT

פיוט לקידוש ראש חודש סיון מאת רב פינחס הכהן

This is the fifth in a series of 14 פיוטים that רב פינחס הכהן composed to be read after announcing the New Moon. This material is being reproduced from the book written by Professor Shulamit Elizur of Hebrew University on the פיוטים of רב פינחס הכהן.

אָרְרַע עוֹז בְּשָׁלִישֵׁי בֹנָן

The Torah was given in the third month;

בְּסִינֵי כְּתָב שְׁלִישִׁים נִתְּכַוֵּן

In the Sinai Desert, the three sections of Tanach were composed;

סִיּוֹן / נָהַ חֲכָמוֹת כְּדָרְבָן

In Sivan, The Torah became the source of great Rabbinical teachings;

דָּת לְהַנְחִילִי בְּחֹדֶשׁ

The Torah which is my guide was given in Sivan.

הִיְתָה מְשַׁחֲקֶת אֲצִלוֹ בְּמַרוֹמִים

The Torah was a precious object in the Heavens;

וְקִדְוָהּ אֲלֵפִים לְהַדְוָמִים

The Torah was prepared two thousand years before creation of the world;

סִיּוֹן / יָרַח לְהַנְחִיל חֲתוּמִים

In Sivan it was given to those who were connected to G-d through Brit Milah;

חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים בְּלוּחֹת תְּאוּמִים

The rules and laws were given on a set of tablets.

טוֹב אֲרוּכָה מִגֵּיא הָרָוִי

G-d gave us the Torah that is broader than the Earth;

יְרָאָה מְהוֹרָה עֵץ הַנּוֹי

Through the Torah I was made pure and beautiful;

סִיּוֹן / כָּבֵא אֵלַי לְלוֹי

In Sivan G-d came to accompany me;

לְהַנְחִילִי דָת בְּיַד בֶּן לְוִי

As I was taught its way of life by Moshe, one of the descendants of Levi.

מְקַדֵּשׁ הַחֹדֶשׁ בְּעֵרָה נְדָבָקָת

The month was declared by the congregation that clings to G-d;

נוֹעֲדָת לְחֹרֵב לְלִמּוֹד נְחֻקָּת

The words were engraved on the tablets to be a source of learning;

סִיּוֹן / סִרְיוֹן וְלִבְנוֹן הַרְקִיד לְמִשְׁחָתָת

In Sivan, Sirion and Lebanon danced on the occasion of the giving of the Torah;

עִטּוּרוֹ בְּמֵאֲדָמָת וּמִלְבָּנָת וּמִשְׁחָרָת וּמִוֶּרְקָת בְּבִרְקָת

G-d's coat was lit up with different colored fires; red, green and black.

פְּצַח צוֹם עָלֵי בְּשִׁמְנָה עָשָׂר בּוֹ

The fast that commemorates the death of Eli HaCohen falls on the 18th day of Sivan;

צוֹם שְׁמוּאֵל בְּעֵשְׂרִים וְשִׁבְעָה בּוֹ

The fast that commemorates the death of the prophet Shmuel falls on the 27th day of Sivan;

סִיּוֹן / קִידֵּשׁ אֵל בְּעֲרָבוֹת רְכוּבוֹ

In Sivan G-d sanctified the month by riding through the heavens

רָדַת עָשָׂר בְּרוֹב טוֹבוֹ

In order to deliver the Ten Commandments in all His goodness.

שְׁ-דֵי כָּתַב שְׁלִישִׁים שְׁלִשִׁי

G-d gave us the three parts of the Tanach;

שִׁינּוֹן יוֹם וְלַיִל פִּילְשִׁי

To keep us occupied in its study, day and night;

סִיּוֹן / תַּת תּוֹרָה בְּחֻלְשִׁי

In Sivan, it was my destiny to be given it;

תִּנּוּתָהּ לִי בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי

It was given to me in the third month.

כְּכַתּוּב בַּתּוֹרָתִיךְ בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מִצְרַיִם בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְּבַר סִינַי
(שְׁמוֹת י"ט, א)

As it is written in the Torah: in the third month after the exodus from Egypt, on that day they reached the Sinai Desert (Shemot 19, 1)

וְנֹאמַר הֲלֹא כָּתַבְתִּי לְךָ שְׁלִישִׁים בְּמַעֲצוֹת וְדַעַת (מִשְׁלֵי כ"ב, כ')

Have I not written you the Torah in three sections that contains good advice and worthwhile knowledge (Mishlei 22, 20).